

פרי תמרים - חסך כ"א (אשה)

קטז

היישוב

ה"א
אויסגא
185
*2

[וכרמז, בראשי"ת במילוי מילואה (תי"ו וי"ו פ"א) עולה ה"א רנ"ג (עיי' ילקוט ראובני בראשית כ"ז ע"ב ותמצא נחת) והוא השנה שהמציא אמעריקא ופלא כי בראשית כזאת הודעת ומגיד מראשית אחרית כידוע בשם צדיקי עולם שגלות אמעריקא הוא הגלות האחרון לפני כוא משיח צדקנו לגאלנו גאולת עולם בב"א].

פסוק ה"א תנ"ח (כ"א ט"ו) והי' ביום הנחילו את בניו את אשר יהי' לו לא יוכל לככר את בן האהובה וכו'. — בשנת ה"א נח"ת נולד רבן של ישראל צדיק הדורות ר' ישראל בעל שם טוב הקדוש זי"ע ועכ"י. — אשר יהי'ה ל"ו יש בו אותיות ישראל ושם הוי"ה, — את אשר יהי'ה ל"ו ס"ת תור"ה וכו', ויהיה ביום ה'נחילו את וכו' ר"ת אוהב, ל"ו ל"א אותיות אלול כי בח"י אלול נולד.

פסוק ה"א תקנ"ז (כ"ה ט"ו) ⁵⁵⁵⁷אבן שלמה וצדק יהי' לך, איפה שלמה וצדק יהי' לך למען יאריכו ימך וכו'. — שאלו להגר"א היכן נרמז שמו בתורה שבכתב? והשיב שהוא יוצא מפסוק אב"ן שלמ"ה ר"ת אליה"ו בן שלמה ומה גדול הפלא אשר הוא הוא הפסוק בשנות האחרון לימי חייו כי מת בשנת ה"א תקנ"ח. ⁵⁵⁵⁷ עיי' בהקדמת פאת השלחן.

פסוק ה"א תר"כ (כ"ח י"ד) ולא תסור מכל הדברים אשר אנכי מצוה אתכם היום ימין ושמאל ללכת אחרי אלהים אחרים לעבדם. — בשנת ה"א כר"ת נולד רשע מבטן הערצל ימ"ש שר"י הוא אשר הפיץ רעיון הציונות המינות של כוחי ועוצם ידי בכל העולם ועל ידו והנגררים אחריו נתפסו ונחרבו רובו של כלל ישראל ונסוגו אחר מחיק האמונה הטהורה והצרופה בעוה"ר.

פסוק ה"א תרמ"ז (דברים כ"ח מ"א) בנים ובנות תוליד ולא יהיו לך כי ילכו בשבי — בשנת ה"א תרמ"ז נולד כ"ק רבינו הגה"ק מוה"ר יואל ט"ב אבדק"ק סאטמאר זצ"ל זי"ע ועכ"י. — ול"א יהי"ו יש בו אותיות יוא"ל ושם הוי"ה, ול"א יהי"ו ל"ך מרומז כמ"ש היש"מ (פ' פנחס ד' פ"ד ע"ד) שישנו צדיקים גדולים שאינם שייכים לדור ההוא ונשלחו מן השמים אך לתקן הדור והוא ולא אחר אשר האיר וקידש את ארץ הטמאה שיוכלו בני"י לחנך דורות נאמנים לה' ולתורתו והצילנו מן ע"ז הציונות ונתן לנו תורת אמת מבלי לנטות ימין ושמאל מדרך אבותינו הק' והאיר פני תבל ומלואה בקדושתו תורתו מגן לנו הוא מאירת עינינו עבגצב"ב. (וזל"ק עפ"י דאיתא בספרי המקובלים שכל צדיק שאינו מניח בנים הוא רא"י שאינו מאותו הדור ובא רק לאשלומי דרא וכו'). כשב"י עיי' בני"י אייר כי באותיות שב"י מרומז רשב"י, האריה"ק, בעשהטה"ק, וגם רבינו מתייחס בתוכם בשורה אחת.

פסוק ה"א תרע"ג (כ"ח ס"ז) בבוקר תאמר מי יתן ערב ובערב תאמר מי יתן בוקר מפחד לבכך אשר תפחד וכו' — בשנת ה"א תרע"ג-ע"ד התחיל המלחמת העולם הראשונה ורכות צרות אירע לבנ"י בכל מקום שהם בעוה"ר.

אמינים אנו בהק' שכשם שהעשבים
ה' חוזר ומפריחם, כך המתים אעפ"י
א"כ יישר כחכם ויפה אתם עושין,
גם קדוש אתה לה' אלקיך, ארורים
בטוב אמונתכם, כי זה כל האדם, כיון
ז יספר לקהל, נתנו הודאה למקום
כל אשר יחפוץ יטנו, וה' הטוב בעיני
ומה' מענה לשון. הוספתי זה לספר
פת בעיר פריש, למען יודע טעמו של
מלעשות המנהג מפני אימת הגויים
להשיב דברי פי חכם חן, יצחק בר
עכ"ל.

ח:

בפודהייך אמר לקהל עדתו, יערוף
אני לוקח ומקבל מכם, הם לעתים
אמרת, רצונכם שתמיד אומר לכם
ל שאינו פוסק.

ט:

ו"י, שגאון ישראל המהרש"ם הגיד
שולחן ערוך מחבר ורמ"א טרם נסע
הר"ש קלוגר זלה"ה, והזהירו מאוד
דד' חלקי שולחן ערוך.

ל על המבואר (בסי' רפ"ב באו"ח)
נ הוא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא,
ס להתפלל על החולה באשר אין
מדרש תנחומא וירא, טעם לדבר,
ין מתפללים על רפואתו, אמנם כן
זב' דעמידה באמרו סומך נופלים
על רפואת החולה, והנה כי כן בחול
ל עליו לברכת רפאינו שהיא ברכה
ל בפה עליו, כבר מתפלל במחשבה

ר' יצחק ווייס ה"ר
אלף כתב - העק א

עליו בברכה ב', וזה שבת היא מלזעוק, באשר ע"י הש"ק אינו רשאי
לזעוק בפה לרפואת החולה, אלא במחשבה בברכה שניה מתפלל עליו
ע"י רפואה קרובה לבוא, כי כבר בברכה ב' מתפלל עליו ודו"ק. ועשו"ת
ערוגת הבושם או"ח (סי' כ"ג) משי"כ הגאון ז"ל אלי בשם הגה"ק דלובלין
זלה"ה.

קלא

מקובל אצלינו איש מפי איש דהב"ד של מעלה המה מצדיקי העולם
והמה דנין שם, ודור דור ודורשיו כו' כי א"א שיהיה הדין דור זה כדורו
של צדיקים וראשונים, ובחסדי הי"ת שיהא הבית דין שלמעלה
מהצדיקים המכירים דרך הדור לדונם לזכות, ולא לפי ערך הראשונים. ס'
מעגלי צדק עה"ת בסוף דרוש הספד על הכ"ס ז"ל שבסוף פ' וארא דף
ע"ח ע"א.

קלב

הגיד לי הר"א לנדא מעיה"ק ירושלים נין ונכד להגר"א בחורף תרס"ג,
שמר זקנו התנא הגאון דווילנא זלה"ה בהיותו בגולה, והגיע לעיר בערלין,
והיות היה לו אתו עמו פנקסי תורה וגם ניירות אשר רשם בהם חידושי
תורה, ובהיותו אצל בע"ב א' בבערלין, ונפל להגאון זי"ע נייר א' על
הארץ והבע"ב הגביו, ומצא שכתב בו הגאון, כל הש"ס בבלי וירושלים
תוספתא מכילתא ומדרשים מרומזים בתורה שבכתב, וכל תורה שבכתב
מרומזת בס' בראשית וכל ס' בראשית רמוז בפרשת בראשית, וכל פרשת
בראשית בתיבת בראשית, שאלו הבע"ב הנה נולד לי בן בכור אשר
מחוייב אני לקיים בו מצות פדיון הבן, יראה לי רבינו איה מרומז מצוה
זו בתיבת בראשית, והגאון ז"ל השיבו כרגע ב'ר'א'ש'ית' ר"ת ב'נך ר'אשון
א'חר ש'לשים י'ום ת'פדה, והוא פלא והפלא.

קלג

בוידבר משה פ' בא בפסוק ויקרא משה לכל זקני ישראל, שמעתי בשם
הגאון רבן של ישראל מו"ה אלי' מווילנא זצ"ל בא' שבא אליו בבהלה עד
שכמעט לא היה יכול לדבר, לשאול אותו מה יעשה, היות ששמע על
אשתו איזה דבר מכוער, והשיב לו תיכף ומיד, לך לביתך ואל תשים לב
אל הדבר כלל וכלל, וישאלו אותו לאחר זמן וכי נביא אתה, השיב להם
לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי, ורק כך מקובלני שהיצ"ט אין לו גבורה

יחבונן ר' שלמה, ונפשו עדיין הוסיח מרבוי הקודמים של הגר"פ על בן מנחם, וזכר לשאלו, אם יודע רמו בתורה לשמו ולענינו של בן מנחם; ויעביר הגר"פ את מוחו רגע ושנים ויעביר ידיו על מצחו וילחץ את רקותיו, ויאמר: שמו והכלית מעשיו מרומים במקרא מפורש בתורה בפרשה אמור „משחתם בהם מום בם" ראשי היבות כראשי תיבות השמות משה בן מנחם ברליון, (וכאשר כתבנו למעלה, כי כך הי' נודע אנ בשמו זה, וכך הוא חותם עצמו בהקדמתו להתומשים עם תרגומו ובאורו);

ור' שלמה דובנא הי' בעל מוג חס ונוח להרגש, ובשמעו זה נתרגש מאוד והתפעל נפשו התפעלות אין ערוך לה, ולא יכול עוד להבליג על סערת רוחו ועל הרהורי נפשו מכבר על דעותיו ועל הגיונו של מנדליון, ויאמר להגר"פ: „ברוך הי' אשר הנהיג בדרך זו" (כיון לראיונו עם הגר"פ); ויפרד מסנו ויעזוב משמרתו ולא שב עוד ברליונה, ויעזוב את מנדליון ואת כל ענינו עמו ואת השתתפותו בעבודת החבור וילך לאמשרדו וישב שם עד יום מותו (שנת תקע"ג) .

וראו להעיר, כי כפי הגראה הי' תגאון רבי רפאל הנזכר תריף ושנון במציאות.

אך לתרושו של הרמב"ן נחא, כיון דבהכרח יש לכל מאורע גדולה בישראל רמז בתורה, שאלו למקום הרמו של גבורי ענין פורים;

וסרי דברי אספיה מה ששמעתי בענין זה בילדותי מזקן מופלג אחד ת"ח מווילנא, שסיפר מה ששמע מאביו, כי פעם אחת הי' אביו מיסב בטעורת פדיון הכן אצל קרובו, ונכדו של הגר"א, והי' שם גם הגר"א, וכתוך הסעודה נסתכבה השיתה על דברי הרמב"ן הנ"ל, ושאל אחד המטבים את הגר"א, אם כן הוא מה שאומרים בשם ספרי קבלה, שכל סנות התורה וגדולי הסאורעות בישראל נרמזים עפ"י רמזים שונים בפרשת בראשית, ונענע: לו הגר"א בראשו לאות, כי אמנם כן הוא. והוסיף השואל לשואל מענין השעה איפה נמצא רמו בפי בראשית למצות פדיון הכן, והשיב הגר"א: „בכלל בראשית", ולא הבינו השומעים. פשר הדברים, ויטרש להם הגר"א, כי אותיות המלה „בראשית" הן ראשי המלים בן ראשון אחר שלשים יום תפדה, ולא היה קץ להתפעלות השומעים.

כל זה מרבוי הזקן המספר, ואני אשר זה דרכי להשתדל לסצוא לכל דבר מקובל באזכה רמו ויסוד באוצר החלמו, נראה להסמיך רבו זה של המקובלים הנ"ל במס' חולין שזכרנו ששאלו לאתר התבנים רמו למשה מן התורה, והשיב „ב שגם הוא בשר" (פ' בראשית, כי מלת „בשגם" עולה במספר שמה (345) כמנין שם משה), וסמיך לי והיו: יפיו מאה ועשרים שנה כמספר שנות משה.

והנה בכלל השאלה מופלאה, כי הלא פ' שנות עד סוף התורה מפורש לפדי שם משה וכל ענינו, ולמה זה שאלו לרמו בתורה, אך לרבי ספרי קבלה הנ"ל, שאלו איפה מרומם שמו בפי בראשית. ..

דברי חידושי מסכת נדרים אגרות שאול סב

המעט מכס כי הצדיל אלקי ישראל אחכס מכל ישראל להקריב אחכס אליו לעמוד לפני העם לשרתם ויקרב אוחך וזה אוחך בני לוי ולעמוד לפני העדה לשרתם ונקשחם גם כהונה לכן אחס וכל עדה הנועדים על די ואהרן זה הוא כי תליו עליו וכבר כחצתי צציאורי לחורה הרצה דברים . וכעה נראה דהנה צמה שכחצו בשמש וירח שנתכנס הקציה להחיר על הארץ כבר כתב צמחינה עולם להחכס הצדק הצדדשי זיל שחליטה לאל שיכנע היקר לזולל לאל שחס הולכים לפי חומס ומזה נמשך גיב טובה לארץ . ואני אומר דלפעניד הדברים כעשפעס וכחזי חן צמלכותא דארעא הנה שולח העלך ונקרית עלך רב איש אחד מזרע המלוכה להיות שר ועושל צמדינה אחרת עדימו צפולין וגליליאל וכדומה והנה השר הלז חין לו שום ריע וחצר שס כי הוא מזרע המלוכה האס נאחר כי זה לו לקלון ולציון צמיתו ונהיג המדינה לעיין ולפקח על עסקי בני המדינה אשר הס פחותי ערך ואין להס דבר עמו ועיב שהוא מלך עלמו גדול המעלה ופפני שרדיך העלך ליש גדול שידע להכחיג המדינה עיב צחר צו ואדרבא עוד לו לכבוד גדול כי צחר צו . והנה כל טענת קרח ועדתו שהיאך שיך שאכשי שס קרוחי מועד כאלו יהיו עובדים עבודה הנקדש לשרת את ישראל הפחותים מערכם והנה צמנת זה אינו טענה כמו שאין טענה מהשמש מפני היותה גדולה צעלס היא עחירה על הארץ אבל צעלמותה גדולה מאד וזה אמרו המעט מכס כי הצדיל אלקי ישראל אחכס לעמוד לפני העדה לשרתם היינו שזה צמנת לכס ליחר שאת ואס חמארו שזה גרעון איב הרי הכהונה עוד יוחר עבודה קשה לכס והרי נקשחם גם כהונה ואיב מזה מוכח שאתה וכל עדה הנועדים על די שאל"כ מה לכס כי תזעקו על אהרן שאדרבא הוא יוחר עשרת להעדה וזה אמרו ואהרן מה הוא כי תליו עליו וז"צ ועעסה הנה זה היי טענה השמש והיחר שלא רכו ללאת עד שיעשה דין לצן עמס שחס לא יעשה דין לצן עמס איב הדין עס קרח ועדתו שזה לציון ואין לו להכניע יקר לזולל ולמה ילאו על הארץ וזה שאמר הקציה צכצורי לא מחיתס היינו שלמה לא מחיתס כשעוצדים לכס שהיינו שומזיקים אחכס לחלקים חף שחס כצרחס להחיר על הארץ והס ישפטו מזה שחסס האלקית שאל"כ איך שיך להכניע יקר לפני זולל ופפני צכצור צו"ד מחיתס . וזה אמרו והאידנא לא נפקי עד דמחו להו והיינו להורות שע"כ ילאו צגזירת הצורה יתצדק שיאירו על הארץ :

שם דרש רבא מה דכתיב שמשירח עמוד זבולה וכוי הוא מחי להו צכצורי לא מחיתס צכצור צו"ד מחיתס והאידנא לא כפקא עד דעחי להו . לפעניד הכונה עיד מה שפירשתי עיש צקר וידוע די את אשר לו וצמדדס כסס שאיי לשנות הצקר לערצ וכוי לפעניד ההלכה דהנה צצמניו

דף ל"ח ועשה כחצו לכס את השירה הזאת השירה לחודא למען שהי לי לעד צצני ישראל ופירשיי שילמדו כל החורה והוא חמוס דמניל זה והרין פירש האי שירה לצרה מה קהותא איכא וחמה המהרשיא דקהותא הוא על הפורעניות הצחידה לצא עיש שחדק אבל צמנת הדברים מפולסים דהנה הגאון הקדוש האלקי מו"ה אל"י ווילנא זיל גילה רו זה דהנה צאדרת אליהו כחצ דצהחצו יס תרי"ג חיצות וכל חיצה מרעו למליה אחת מחרי"ג מלות והמשכיל יצין ועמוד אחד קדוש הגאון מו"ה חיים זיל ומילא את ידו וכדפס וצא ספר הכקרא שירה לחיים וציחר חף כל חיצה מרעו צנוטריקון על מלות אחת כסדר החורה וכל מלות שונת הרעצים זיל צספר העלות אשרינו שזכינו לראות זאת וכמעט כי היתה כצולה קטכה צאדמוירי הגאון מהרש"ו זיל ולפיז זה שרעו משה למען שהיה השירה הזאת לעד צצני ישראל והיינו שצנהשירה הזאת ככלל כל החרי"ג מלות שיתן לישראל איב מזה מוכח שנתן החורה לכל ישראל ושפיר פריך ולפעניד נקודה כפלאה היא וחלוי היה עולה זאת על דעת הגאון מהרש"ו זיל ומזה ילא לו זאת לגלות עמוון כפלא אשר כל הרואה והשומע חליכה שחי אזינו ולדעתי מכלן קטך גדול למה שהיכס כי מנין העולות הוא חרי"ג כמיש הצהיג והרעצים צפתיתחו למנין העולות והרעצין שס רלה לפקפק צזה שאינו מנין מקובל רק ריש אמר כן ולפמיש הרי ראינו שפרשת האזינו יס צו חרי"ג חיצות ומנו לנו חרי"ג מלות ועיב שהלכה למשה מסיני הוא :

שם חין הקציה משרה שכינתו לאל על חכס גיבור ועסיר ועניו כבר האריך הרין דדרושיו והצחים אחריו מדוע כלרך ועלת הצורה והעשירות וצצנת דף ליצ יחסו גיב צעל קועה להכצולה ומה עעס יס צה למעלת הכצויה וכלפעניד דהנה צמדדס אמרו צקהלת שמהצל כל עכני עולם חלו היי חרס אחד מהצל עולם אמרו איש שלא ראה עונה ומימי הוא מהצל את העולם לכך כלה לשלמה שיאמר כן שהי לו כל חענוגים עיש ולפיז מיי שמוכיח את העולם לדיך שיהיו צו כל השלימות ויוכשר להיות מוכיח את רעת מווי העולם ותחלואה והנה הכציה שיתן להישר את כל צאי עולם לדי צחצובה דעיב נקרא כצא מגורת ניצ שפתים כמיש הרין דדרושיו שס ולפיז הא כלרך להיות לו כל השלימות ועעלת הצורה והעושר והחכמה ועוכתר צענוה אז מוכשר להוכיח העולם ולומר שאל יתהלל חכס צמכתו והצבור צצצרתו והעסיר צעסרו כי הכל הצל כיה השכל וידוע אחתי כניל כון ודויק :

דף ל"ט חס אחת עושה דין לצן עמס כלל ואס ללו לא כלל עחו להו וכוי צכצורי לא מחיתס צכצור צצר ודס מחיתס והאידנא לא כפקי עד דמחו להו . לפעניד הכונה עפמיש צציאור כוונת המקרא צפיקרח

כיבר חס יאחו לדיק חס אשר ישציתו אחו ח" עומד צעצודה ח" ואלך וז"צ ורליתי ח פ"ח מעיז שכחצ צמיש לא קשה מדי ע לימי צינה דצן עלמו ורליתי צהבי"ט ח וטמחתי :

ין כל המאמר לדעתי דושיו צטעס קלצ צפני שהילה"ר גדל ושר הנוק וכליו הס קרוב לרע וזה לדעתי והמלך הגדול הוא ור וגס צשעה שצא והוא מה שאמרו כחן וצ והיינו דצנה ההוא ל מווי והרי"ף צמיח ח ודויק :

כוי וראש הגוי עיין איכס צרשוחו שעיב י איכא למימר וכיל ח ציותר איח להשומר ח המילה להחליט כח כ ממילא עי"ה השליטו ז"י צידו כיכ :

וכוי זה הנקודות . הנקודות צחורה ועיין לפעניד נראה דהנה כחצ צסס המקורה צצראשי אוחיות עשיה רון הארון ואס לפניו צאדני לאדני וסימניך המליא צעל חל משה צכתיצחו רק צסס אדני צו צפתי"ח כושפט שס ח היה מהרשו שיקרא זלפני יו"ד שוליה עיש ח היעצ דלכך לא ניתן מיי שהוא נקרא הוא שס הויה שחמורה היא אחרי חוס עולם יהיה וחיל שכל החורה יהי איב יקשה למה יגרע וורה כולה ודויק :

לקוטי הלכות (החפץ חיים זצ"ל)
הקדמה שניה

הלבנון אשר נטע ה' ברורות הראשונים אשר האירו כל העולם בתורתן ומע"מ שלהן. לך נא ראה מה שכתב דד מהראשונים הגאון הנורא הרא"ה ז"ל בהקדמתו לספר החינוך על ענין הרמב"ם ורמב"ן וגדל השפלתו לפניהם שם יראה הרואה את גודל מעלתן ורוכמותן שנורא הוא עד מאוד וכן הרשב"ץ בספרו זוהר הרקיע [שגם הוא מגדולי הפוסקים המפורסמים ומוכא כמה פעמים בב"י] בהקדמה כתב וז"ל והנה אלה שני הספרים [היינו ספר המצות להרמב"ם ומה שכתב הרמב"ן בענין זה] הם חסודים מזהב כל אחד מהם הראה בו כתי ומעשה הקפו וגבורתו בבקיות ההלכות וכי היה בפניהם כשולחן ערוך ואני ביניהם בספרים ההם וראיהם נוהגים לפתאים ערמה ומי שהוא חכם ובקי בהלמוד בראותו הספרים ההם יראה בעיניו ולבבו יבין כי ידיעתו קודם ראותו אותם הוא כנגד חרדל בים הגדול כנגד מה שידע אחרי קריאתו אותם עיי"ש הנך רואה גודל מעלתן וחשיבותן של הרמב"ם ורמב"ן וב"ש של כת הקורטין כדרי"ף וכדומה אפילו בעיני גדולי הפוסקים כאלו וגודל השפלתן לפניהם ועאכ"ו אנכי הפעום והשפל שבמל אנכי באחד מאלפי אלפים נגד הגאונים הראשונים האלו איך אוכל לפעול בנפשי אפילו באיזה רמיון מה להתרמות לרבותי ראשוני הראשונים ז"ל הלילה וחלילה ומי שיצרו מפתנו לרמיון כוזב זה הוא מנת חסרי דעת ר"ל אבל האמת כבר כתבתי שהברעת ההלכות הוא רק מה שלקטתי מרבותי הראשונים אשר אנו שותין בצמא את דבריהם ובראשם רבינו הרמב"ם ז"ל ואנכי רק כשמש קמן ככהמ"ד הכביא ספרי הרי"ף והרמב"ם על השולחן בבהמ"ד ללמוד בהם היצויר בעיניו שעבור זה נחשב הוא כמותם ח"ו וא"כ הוא רק מלאכה ואינה חכמה וכוונתי יודע ארון העולם ית"ש שהוא כדי שיהוסף ידיעה לעמו ישראל בחלק התורה אשר כעת רבים רחוקים מאוד מלידע אפילו דברים המפורשים בכתוב כמו שכתב הרמב"ם בהקדמתו לפירוש המשנה דבוחים ואשר החוב גדול ללמוד ולרעת אותם ובג"ל יהיה זה לגנת רוח גדול להשי" בשיהוסף לעמו ישראל ידיעה בתורתו הקדושה שבוה תלוי כל האושר הנצחי לעוה"ב וכמו שכתוב עם תורתו בלבם ודוגמת האב ששמה בשנודע לו שבנו עלה לגרולה ויקויים מה שאמר הכתוב יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו [וליהפך ח"ו כשכלל ישראל איגם יודעים להשיב על חלק גדול

הלבנון אשר נטע ה' ברורות הראשונים אשר האירו כל העולם בתורתן ומע"מ שלהן. לך נא ראה מה שכתב דד מהראשונים הגאון הנורא הרא"ה ז"ל בהקדמתו לספר החינוך על ענין הרמב"ם ורמב"ן וגדל השפלתו לפניהם שם יראה הרואה את גודל מעלתן ורוכמותן שנורא הוא עד מאוד וכן הרשב"ץ בספרו זוהר הרקיע [שגם הוא מגדולי הפוסקים המפורסמים ומוכא כמה פעמים בב"י] בהקדמה כתב וז"ל והנה אלה שני הספרים [היינו ספר המצות להרמב"ם ומה שכתב הרמב"ן בענין זה] הם חסודים מזהב כל אחד מהם הראה בו כתי ומעשה הקפו וגבורתו בבקיות ההלכות וכי היה בפניהם כשולחן ערוך ואני ביניהם בספרים ההם וראיהם נוהגים לפתאים ערמה ומי שהוא חכם ובקי בהלמוד בראותו הספרים ההם יראה בעיניו ולבבו יבין כי ידיעתו קודם ראותו אותם הוא כנגד חרדל בים הגדול כנגד מה שידע אחרי קריאתו אותם עיי"ש הנך רואה גודל מעלתן וחשיבותן של הרמב"ם ורמב"ן וב"ש של כת הקורטין כדרי"ף וכדומה אפילו בעיני גדולי הפוסקים כאלו וגודל השפלתן לפניהם ועאכ"ו אנכי הפעום והשפל שבמל אנכי באחד מאלפי אלפים נגד הגאונים הראשונים האלו איך אוכל לפעול בנפשי אפילו באיזה רמיון מה להתרמות לרבותי ראשוני הראשונים ז"ל הלילה וחלילה ומי שיצרו מפתנו לרמיון כוזב זה הוא מנת חסרי דעת ר"ל אבל האמת כבר כתבתי שהברעת ההלכות הוא רק מה שלקטתי מרבותי הראשונים אשר אנו שותין בצמא את דבריהם ובראשם רבינו הרמב"ם ז"ל ואנכי רק כשמש קמן ככהמ"ד הכביא ספרי הרי"ף והרמב"ם על השולחן בבהמ"ד ללמוד בהם היצויר בעיניו שעבור זה נחשב הוא כמותם ח"ו וא"כ הוא רק מלאכה ואינה חכמה וכוונתי יודע ארון העולם ית"ש שהוא כדי שיהוסף ידיעה לעמו ישראל בחלק התורה אשר כעת רבים רחוקים מאוד מלידע אפילו דברים המפורשים בכתוב כמו שכתב הרמב"ם בהקדמתו לפירוש המשנה דבוחים ואשר החוב גדול ללמוד ולרעת אותם ובג"ל יהיה זה לגנת רוח גדול להשי" בשיהוסף לעמו ישראל ידיעה בתורתו הקדושה שבוה תלוי כל האושר הנצחי לעוה"ב וכמו שכתוב עם תורתו בלבם ודוגמת האב ששמה בשנודע לו שבנו עלה לגרולה ויקויים מה שאמר הכתוב יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו [וליהפך ח"ו כשכלל ישראל איגם יודעים להשיב על חלק גדול

מח"מ 1234567
 יוצא החפץ חיים

ואל יהיה לפלא לפני הקורא מדוע נחשוב ונתבונן אודות שחשר לבני ישראל פרט זה של ידיעת סדר קדשים הלא ידוע כי בעו"ה בעתים כאלו נחרופו עמודי הדת בכמה מקומות וה גרוע הרבה יותר מזה. תשובה לדבר אלו היה התבוננות שלנו בלימוד זה עבור אנשים כאלו שחשר להם עקרי הדת היה שאלה גדולה שאין עליה תשובה אבל באמת כל דברינו למעלה הוא אודות החרדים לדבר ה' שלא חסר להם מאומה ח"ו מעקרי הדת ומענפיה ומדוע יחסר להם ולימוד הקדוש הזה כי השי" שמלכותו בכל משלה בעצם והוא מחיה את הכל ברצונו אינו מקבל שינוי ח"ו עבור ריבוי המתפרצים [וכמו שאמר הכתוב אם צדקת וגו' ואם רשעת מה הפעל לו וגו' רק אזי להם לבריות מעלכותה של תורה אזי להם דייקא שדם ינתנו באחריתם על רוע מפעלם וכמו שאמר הכתוב ונהפח כאחריתך ככלות כשרך ושארך וגו'] והרצונו ית' דבוק תמיד באוהביו ושומרי בריתו וחפצו שיהיו שלמים בעבודתו אף בעת שח"ו הרבה מתפרצים אפילו בעונות היותר חסודים וכדי שיוכל להיטיבם באחריתם וכמו שכתבו בשם הגר"א ז"ל שלפיכך אמר הכתוב בפרשה נצבים ראה אנכי נוהן לפניך היום את החיים ואת המוט וגו' בלשון יחיד להורות שאפילו בעת שח"ו רבו עונות הדור ואין מועיל להם תוכחה אפ"ה צריך היחיד להתחוק ולידע שהקב"ה עושה עמו לברו את ברית התורה ואל ענין זה רמז ג"כ דברוב [ישעיה כ"ו] בה אמר ה' השמים כסאי וגו' ואל זה אביט אל עני ונכה רוח וחרד על דברי :

וכן עזרת השמחה - ספר ח

גדול בתורה ובמעלות המדות עד להפליא ועודני כרכה וכרכה כסידור כחבור כוז גם כרכה מחידושי תורה בזמן תורה הוא שלו וזהו עמקן וסלא ובעל ספרה ישרה ונס כשניו כחחרונים שמתלשו כמותיו כי היה הלום גדול כמה שנים לא רכח למוט מחוך אהלו של תורה ועמל הכנה על סידור הכלכות שכחיבור כוז. וכות הכרים יעמוד לו שחעלה נשמתו מטלה מעלה ויטוח כשלים על משכנו :

• גם העונותי כלל עמק חח עמנו מן החקירה כפי המצואר כמפקחת הנחמד ועו"ו יתיושג היסוב כלל הקורא ויהיה ידיעה שלמה לישראל בתורתו הקדושה. גם העמקתי כקצור כסוף כל דף כלשון קל חח כל ההלכות היוצאין מדף הזה [ונוינתי עליהן כאוהיות כדי לידע הקורא איה מקורן כפנים הספר] וכאם הירח הקדשים יקרא והכל כדי שיהיה נקל להקורא למוור עליהן ולהיות כקי כהן כע"ס ויכיה עיי זה כמה תעלה כי מלכד שיקיים כזה מה שאמר הכתוב למען חיה תורת ה' בסוף ואחז"ל על הפסוק ושנחתם לנבין כיהיו ד"ה נאודין כסוף שחם ישאלך אדם דבר אל חנמנס וחאמר לי אלא אמור לו מיד נס יוכל להיות עיי"ו חלמודו כידו חמיר כי ציוס אחד יוכל לחזור כל רהלכות היוצאין מן המסכת כוז *

לקווים פתגמי

מהחילום פסוק וספך ללבוך במוך סבבע ומישע סעב פריס יס
לדקק דרטי ווערט בנסילס ספך לכו ולטיכ ווער ועסעט רטי
על אחיון רלסון ועל רלסון רלסון ולעזר סגלון סכיל דסיס וספך
ללבוך במוך סבבע פי ססבבע פי מקודס ולטיכ ספך לכו
קסה וועלן דלוח ססער פי לכו קודס סבבע ליל דספך קלי על
סבבע סבבע ספך ססער ללבוך רל קי דלוח קלי ספך על ססער
ססער סבבע פי על ללבוך קודס סבבע סבבע ללבוך לכך כסע
רטי וישעו סער פריס ולטיכ פי לרד לכסע וסער בבע סבבע
ללבוך עיכ ליל דקלי על סבבע ולטיכ ליל דסבבע סיס בנסילס:

במסכת ועילה זי אי לכולס רון ללס חליפות סולות ולבטיין
רן חות חליפות ספער דער סכלסער אווע לדיק יבכל
זו כוילאור רבנא בר ומסיי אור רב חות בר גוריא אור רב בנגיל טרי
סלעיס וילס ססוקי יעקב כו ירו אבותיו לולרים איז בטיין
בר יס רון רון לו סעחיד בן ללחא חוסי קילא וועפי סולך
בסוקס לכוסי וועלכע לילע דהרי קוסיא לוכחי דלעסי סכיל
קלס בן סלסיס ומידן דסל יס לסקסות וחי פריך סגוי דבר
סכלסער כו יבכל דלוחא חות חליפות על בטיין סי גרועי וקל
סלסיס וסי טויס דדויס סחליפות סולות סכנו ללחוד סו פריס
כסוק חליפות כו על בטיין וליל דכסי פריך סגוי דלס סי
גרועיס ודדויס טויס סי לעכו וחי עסס יוקק אז עיכ ססי בדי
סדויס כו בדיס על ארו לכך פריך סגוי דבר סכלסער כו
וססחא וסרי ססיר רון רון לו ולטיכ לפייו יבול לווער דסוקס
בדיס על בטיין גרועיס וקל ארו חליפות על ארו סו פריס
דדויס כו חות חליפות על בטיין ווע סעסס יוקק כך פריס
דכנו. רון סעחיד בן ללחא כו:

גלדי כבוד וולסוך כו וסרס דליסי בנחי דסינסי פי איז דוקסין
די יג עיכ כתיב עס ככסיס עס ככסיס ללחוד וכסוד ארו
אווער כו ורבע ככסיס ללחא כו ווערי ליכ כון בוען עכסיס
קייס כון בוען סלין בסייו קייס ככירי סנחטעו ככסי ססוד סי
וירייו אוועו אור רי מכלל אור רב ארן סאוועי פירי בון
כתיב סכא בסיי יעוסק וקלז אז אל אז וכר וכתיב סספך כו
וסל ככסיס סלולעיס וספוק ברוך עס כבוד וועלכו לעלס ועד
יס בון עסס חירות וסי כסוד על סככסיס כקדר מלוועלס לועס
על כל כק חירס חסח ועל על ככסיס סלולעיס סיס כתיב כבוד
ועלכו לכך אור גלס כבוד וולסוך ארו פרי ככסיס סלולעיי ועלס
לכ חליאו זיל וועסיסו בנסרס בטייס און קלס:

בסונדריך ארו פריס לו זריס פריס לו יתנדך ברכסיס וסרכס
וקריינע זו אטיכ תקיף לל חל עליו סודנע רן בוקויס וסנדך
ללחא זון וכן חי לטייך. "ספן" ולי אור כתיב דלס אור נחסי
סי ססכסיס לסלסס קול לילך ברוך רוב סול בנסילס סנודס
לכל אס בירד לו דרך סכע אין לו תקס אף אס בירד לו אטיכ
דרך סוד. לכך קלוע סכסוד ססן וסול לטון סוס-פי סלור
סקסיס סכל יודי עד סקלס יודי יס לך ביריח ספיו עד יס
ספריס יס לך סקסיס סכסוד לו דרך סוד. וסל אור סלסס וס
תקסיס יס לי אס סיסי רכע עד ססס ולטיכ אף אס אכרוד לי דרך
סוד סס אעסס עס סעניח סעפיי ולין לי תקסיס? לכך אור
סכסוד "סיס" ססכסיס ארו כקסן סכילד רן סעסס אטיכ ססודס
וילך ברוך סוד מכלן ולסנא וסל אור וס אעסס עס סילר סרע
כוייכ בסינא דזי חליאו אס עסס ארו ענייס לל יעוער על
סענייס בלוד אלא יעוער גיכ ססוס סענייס עסס ליל ססס
קיל לטפוח ארו סענייס ענייות סכסוד סלס לל עקס סענייס
לל סיס ליל עסס כלל לטפוח ארו לכך? אור סכסוד "אכר" פי אי
אטיס ענין ולי חירא ון סילר כעלור סגועל ילד על ארו וסגוד
בכל יס כו וסקסיס שרו סלור טסס רכע לדיק וועקס לסוייו
וסי לל יעוער ביו. וסל אור ארו סלס לועל אס סלי קיח ססוד
וענייו וסווכר אור לו אס יסי לך כך וסססודס אעסס לך כך
וועלס לו סווכר ככל וירי סענייי אור סלוק סנודלי ססודס
לל סודס סיל אף כון גיכ יעוער סודי לל סודס סיל סודך ססוקסיס
ועלס ארוי ככל וירי רסיס לכך אור סקסיס לפריכסיס סול לפריכ
אי ארי וסריס חכס ולי אור לכס עלס וסוע ארי טון בנסרס
וסל אור ארו דסו כתיב כל סעלס לדיקס רל ועו אס אי
אכר לו לוד דרך סוד ועו ארי לכך אור סכסוד "לל" בלסון
יוד ולי אור רל לטון רביס פי רלס לפריך ולי סעניי על סעלס
אס סס לדיקס כו וסוד ספוק כקדר רלס פי רלס לעלוד ולי
סענייס כלל על סעלס אס סס לדיקס אז סי כו "אכר" אי לל
לעוד אור גיד סילר ססן חויד אף ססי רכע בנסילס יבול לכו
עד דרך סוד וסל חלור ססוקסיס יכריס לך לכך אור לפריכסיס
עלפריכסיס ארו ולין ארי וסריס חכס "היום" אל סירל ון סענייות
ססי כקסן סילד דזי וסודו בסקוק לטון רביס גיכ בריס על גי
סוקסיס רלס ארי כו סריס ערלס חס סכסוד כו חלך וסל כו
וסקלל כו ויי וסוקללס ארו ארויח רל:

בס' אורע ספוק ווער בבע ספך לכו וכסו רטי ספך לכו
1234567

ביאור הגר"א

אוצר החכמה

אסתר פני ביום ההוא". פירוש, אפילו בשעת הסתר פנים אשלח את אסתר. ולפי זה אתי שפיר שאמר ההוא מינא לרבי יהושע בן חנניה¹⁹: "עמא דאהדרינהו מרא לאפיה מיניה, אחוי ליה עוד ידו נטויה עלינו". פירוש, שאמר דכתיב הסתר אסתר פני כפשוטו, ואף על פי כן ידו נטויה עלינו כמ"ש²⁰ "אסתר" שהוא מרומז על אסתר, שעושה לנו נסים אך הם בהסתר. וז"ש²¹: "ויט עלינו חסד לפני מלכי פרס". שהקב"ה יעשה לנו (נסים) גם גדול כזה, ואמרו שזאת היה בימי המן, לכך היה גם גדול יותר מחנוכה אך הוא בהסתר פנים. ואמר משל למלך שהיה לו בן יחיד, והיו השרים מתקנאים בו מחמת שראו גדול אהבת המלך עליו. לימים חטא הבן לאביו וגירש אותו ליער וסבר הבן שאביו עזב אותו ושכח אותו, אבל אביו כרחמיו על בנו היה מתירא שמא יפגעו בו חיות רעות שביער או שריו השונאים אוהו. מה עשה? שלח את עבדיו המשרתים אותו לתוך היער, אך אמר להם שאל ידע בנו מזה כדי שיחזור מחטאיו אשר עשה, לימים בא עליו דוב ובא אחד מעבדי אביו והצילו, וסבר הבן שהוא מקרה. אח"כ בא שר אחד משונאיו, ועמד אחד מעבדי אביו והצילו מידיו, והבין הבן כי איך אפשר שיהיה מקרה כל כך תכיפה תמיד, והבין שזאת עשה אביו, ונתקעה אהבת אביו בלבו וחזר בתשובה שלימה. כך הקב"ה שלח אותנו בגלות והיה מתירא שמא יפגעו בנו הדובים הקשים, שלח איתנו עבדיו המשרתים ועושה לנו

בעילם המדינה". פירוש, 'עילם' - היא העיר מלוכה עצמה, ו'שושן' - הוא החזק אשר בתוכה. וכתב זאת להראות גדולת השי"ת שהוא מסבב סיבובין לעשות גם לישראל, לפי שמדרכי היה בשושן כמ"ש¹¹: "איש יהודי היה בשושן". פירוש, ש'יהיה' כבר, סיבב הקב"ה והוליד את אחשורוש לשושן שישב שם. ולפיכך אמרו¹² שצריך לקרותה כולה. דלכאורה, למה לנו לידע בתקפו של אחשורוש. אך שבכל פסוק ופסוק הוא מספר גודל הנס. אך הנס הוא בהסתר פנים, כלומר, שסיבב לעשות בדרך הטבע ולא כמו שהיה במצרים¹³ "ביד חזקה ובזרוע נטויה", ולפיכך אנו מזכירין בכל יום ובכל יו"ט ושבת גם יציאת מצרים ואין אנו מזכירין גם זה, אף שהיה ממיתה לחיים ובמצרים היה מעבדות לחירות. וז"ש בגמרא¹⁴: "ויט עלינו חסד לפני מלכי פרס". אימתי, בזמן המן". דלכאורה הוא תמוה. והענין¹⁶, כמ"ש הו"ל¹⁷: "אסתר מן התורה מנין, דכתיב¹⁸ ואנכי הסתר אסתר פני מהם ביום ההוא". דלכאורה המאמר הזה אין להבין, דמאי קשה להו על אסתר מנין היא מן התורה יותר משאר צדיקים שנעשה גם על ידיהם? והיינו, דגם שבארץ ישראל אין כל כך חידוש, ולכך חנוכה אינו גם כמו פורים אף שהיה גם גדול מאוד, לפי שהיה בזמן המקדש. ומ"ש: "אסתר מן התורה מנין". פירוש, היכן מרומז שאפילו בהסתר פנים דהיינו בגלות עושה לנו (נסים) גם גדול כזה. ואמרו: "דכתיב ואנכי הסתר

L

11 לקמן ב, ה. 12 מגילה יט, א ושו"ע או"ח סי' תרצ ס"ג. 13 דברים כו, ח. 14 מגילה יא, א. 15 עזרא ט, ט. 16 במהדור ירושלים בהערה: ענין זה ממש הובא בספר "האמונה והשגחה", המלוקט מכתבי קודש של הגר"א ז"ל בדף יד ב אות יד, וז"ל: אך הענין כמ"ש בביאור מגילת אסתר המיוחס להגר"א ז"ל על מה שאמרו חז"ל אסתר מן התורה מנין עיי"ש. ועיין בביאורו על אנדות בבא קמא צב, ב ד"ה אי דלית דורא דלינא. 17 תולין קלט, ב. 18 דברים לא, יח. 19 חגיגה ה, ב. 20 דברים שם. 21 מגילה שם.

